

Transcrerea emisiunii radiofonice din 23 iunie 2012, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Fundația Friedrich Ebert (FES). Emisiunea este difuzată de postul public Radio Moldova și de Radio Vocea Basarabiei. Emisiunea este parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN BILUNAR • 23 IUNIE 2012 • NR.8 (72)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

TEMELE EMISIUNII:

1. Republica Cehă este unul dintre cei mai activi susținători ai parcursului european al Chișinăului, Republica Moldova fiind una din cele cinci țări prioritare în lume care beneficiază de asistența pentru dezvoltare oferită de Guvernul de la Praga. Un interviu cu ambasadorul Republicii Moldova în Cehia, **Ștefan Gorda**.
2. Ambasadorul Ungariei la Chișinău, **György Varga**, spune că Republica Moldova are șanse reale de a îndeplini toate condițiile pentru liberalizarea vizelor până la sfârșitul anului 2013.

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Fundația Friedrich Ebert, vă invită la un ciclu de emisiuni consacrate politicii externe a Republicii Moldova și subiectelor de integrare europeană. Ultima perioadă a fost marcată de o serie de evenimente importante pentru Republica Moldova:

40 de organizații neguvernamentale din mai multe țări europene solicită Uniunii Europene trecerea la faza a doua a Planului de acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize pentru Republica Moldova. O scrisoare deschisă în acest sens a fost adresată înaltului reprezentant pentru Afaceri Externe, Catherine Ashton, și Comisarului pentru Afaceri Interne, Cecilia Malmström. Mesajul are la bază recomandările pozitive elaborate de Centrul Român pentru Politici Europene de la București și Asociația pentru Politică Externă de la Chișinău.

În cadrul recentelor negocieri pe marginea Acordului de asociere a fost închis capitolul privind impozitarea și taxarea, astfel încât pe domeniul cooperării sectoriale cu UE mai rămâne în discuție un singur capitol din cele 24 – cel legat de mediu. Mai rămân în discuție de asemenea domeniile legate de migrație și contactele interumane, precum și perspectiva politică de aderare a Republicii Moldova la UE. Cea de a 11-a rundă de negocieri pe marginea Acordului de asociere au avut loc la 15 iunie la Bruxelles și a fost precedată de runda a doua a tratativelor pe marginea Acordului de comerț liber, parte componentă a Acordului de asociere.

Nivelul schimburilor comerciale dintre Republica Moldova și Ungaria a atins un nivel-record în anul 2011, ajungând la 136 milioane dolari, a declarat ambasadorul Ungariei la Chișinău, György Varga, în cadrul unei conferințe de presă susținute la încheierea mandatului său în Republica Moldova.

În Germania a avut loc conferința la nivel înalt “Promovarea măsurilor de încredere în procesul de reglementare a conflictului transnistrean” organizată de OSCE, cu sprijinul președinției irlandeze a organizației și al Guvernului german. În cadrul evenimentului, la care au participat reprezentanți ai formatului 5+2 și alți actori internaționali implicați în reglementare, a avut loc și o întâlnire dintre premierul moldovean Vlad Filat și liderul de la Tiraspol, Evghenii Șevciuk.

Ministrul de Externe al Ucrainei, Konstantin Grișenko, pledează pentru consolidarea rolului OSCE în reglementarea conflictelor înghețate și în special a celui transnistrean. Declarația a fost făcută în cadrul ședinței Consiliului Permanent al OSCE de la Viena unde Grișenko a prezentat programul președinției ucrainene pentru 2013.

În Congresul SUA a fost inaugurat Grupul de prieteni ai Moldovei, din care fac parte influenți congresmani și senatori americani. Inaugurarea a avut loc la 21 iunie, în prezența unei delegații a Parlamentului de la Chișinău, condusă de președintele Legislativului, Marian Lupu.

În cadrul ceremoniei de lansare a Grupului de prieteni ai Moldovei în Congresul american, senatorul John McCain s-a referit la importanța examinării posibilității de a exclude comerțul cu Republica Moldova de sub incidența Amendamentului Jackson-Vanick, în paralel cu Federația Rusă.

Cehia și Ungaria, ca suținători activi ai parcursului european al Republicii Moldova

Lina Grău: Republica Cehă este unul dintre cei mai activi susținători ai parcursului european al Chișinăului, Republica Moldova fiind una din cele cinci țări prioritare în lume care beneficiază de asistența pentru dezvoltare oferită de Guvernul de la Praga. La 20 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice, există aproape 140 de documente bilaterale semnate și zeci de vizite la nivel înalt. Dincolo de acești indicatori cantitativi, există și o relație de suflet între Cehia și Republica Moldova. Iar recent, cu sprijinul celor patru țări din grupul de la Vișegrad, printre care este și Cehia, Ministerul de Externe de la Chișinău a fost dotat cu echipament IT pentru comunicare telefonică gratuită cu ambasadele. Despre aceste și alte aspecte ale cooperării bilaterale am discutat cu ambasadorul Republicii Moldova la Praga, Ștefan Gorda:

Președintele Cehiei, Vaclav Klaus, cu soția Livia Klausová, îl salută pe ambasadorul Ștefan Gorda și soția acestuia, Lidia Gorda

■ **Ștefan Gorda:** Avem un dialog axat pe dimensiunea europeană foarte activ. Cehia este unul dintre cel mai activi susținători ai Republicii Moldova pe plan european și participă la formatul Prietenii Moldovei. Există și formatul Vișegrad – Cehia finalizează un an de președinție a acestui grup, președinția trece la Polonia, și a fost o președinție de succes.

Prietenii cehi, în maniera lor foarte tehnică și exactă, ne indică și anumite lucruri care trebuie puse la punct. Mă refer la ajutorul pe care ni-l acordă Cehia la negocierea Acordului de liber schimb, susținerea foarte activă în ceea ce privește liberalizarea vizelor și încheierea Acordului politic general de asociere cu UE. Deci, suntem într-o evoluție extrem de pozitivă.

Vorbind într-un plan mai larg, Republica Cehă este o țară care poate servi drept model pentru Republica Moldova, și eu mereu vorbesc despre acest lucru. Chiar în rândul țărilor de la Vișegrad, din care mai fac parte și Polonia, Ungaria și Slovacia, Cehia este ceva mai avansată, deoarece revoluția industrială a fost desăvârșită în teritoriile cehe, aceste

teritorii s-au dezvoltat din cele mai vechi timpuri din punct de vedere tehnologic, astfel încât acum cehii sunt cu mult mai bine pregătiți pentru noile provocări și împart experiența lor cu alte națiuni.

Iar Republica Moldova în acest sens este un partener privilegiat. Vreau să amintesc că programul guvernamental ceh de asistență în dezvoltare prevede că există cinci țări în lume ca țări prioritare și Republica Moldova face parte din aceste cinci state care beneficiază de asistență în dezvoltare. Sunt proiecte care vizează protecția mediului, monitorizarea apelor, susținerea în domeniul social, protecția împotriva inundațiilor, transferul de experiență în transformarea pozitivă și democratică a administrației de stat, edificarea societății civile, ridicarea potențialului concurențial și eficiența în sectorul agrar. În rândul celor cinci țări noi suntem pe primul loc în ceea ce privește accesarea proiectelor cehe pentru dezvoltare, astfel încât nu ne rămâne decât să susținem acest ritm, printr-o abordare foarte concretă și la obiect.

■ **Lina Grău:** Recent a fost semnat un Acord privind asistența socială cu

Republica Cehă. Care vor fi beneficiile concrete de pe urma semnării acestui document pentru cetățenii moldoveni care se află deja la muncă în Cehia sau pentru cei care urmează să meargă acolo?

■ **Ștefan Gorda:** Semnarea acestui Acord a fost ambiția mea personală. Înainte de a veni la Praga, am avut o discuție aprofundată cu ministrul Muncii, doamna Valentina Buliga, cu primul ministru Vlad Filat și a fost unul din obiectivele centrale pe care mi le-am propus venind în Cehia.

Știm că există destul de mulți moldoveni care pe parcursul timpului au beneficiat de prietenia cehilor și au lucrat aici în economia națională. Aici apare o problemă. Oamenii vin, lucrează în state străine, unii se angajează la negru, alții din contra, găsesc contracte perfect legale. Însă din cauza că legislația nu era ajustată la necesitățile zilei, se întâmplă situații de genul celei în care omul lucrează 20 de ani în economia Republicii Moldova, apoi de exemplu șapte ani în economia cehă, trei ani în economia italiană, după care se întoarce și mai lucrează niște ani în Republica Moldova. Și iată că acei ani care i-a lucrat peste hotare se consideră ca și inexistenți în cariera lui și în cartea lui de muncă. Mai sunt și cazuri în care oamenii își crează noi familii să rămân să locuiască în Cehia și primeau pensia numai pentru perioada pe care au lucrat-o în Cehia, nu și pentru aia din Republica Moldova.

În urma negocierilor cu Ministerul Muncii din Praga, unde am găsit deschiderea și înțelegerea necesare, s-a realizat următorul lucru – așa-zisul export al pensiei. Pentru perioada lucrată în Republica Moldova cetățeanul primește pensia moldovenească, pentru anii lucrați în Cehia va primi pensia cehă. Dacă el va trăi într-o altă țară a UE, această pensie cumulată se exportă la contul cetățeanului care are reședința în țara respectivă. Prin asemenea acorduri,

În cazul în care le vom avea cu un număr cât mai mare de țări, se va reuși acest confort social necesar pentru cei care într-adevăr au muncit.

Lina Grău: Domnule ambasador, care este imaginea migraților moldoveni care lucrează în Cehia – legal sau ilegal? Cum sunt văzuți acești oameni care sunt stabiliți de ceva vreme acolo?

Ștefan Gorda: Avem diferite categorii de cetățeni, într-adevăr. Am avut perioade în care erau și 10 mii de cetățeni. Acum sunt, după datele noastre, în jur de 7 mii de cetățeni moldoveni aflați legal pe teritoriul Cehiei – am în vedere cei care au obținut vize și au intrat legal pe teritoriul ceh. Mulți dintre ei lucrează în diferite sectoare ale economiei naționale ceh. Bineînțeles că este o soluție temporară. Noi niciodată nu vom accepta ideea că acești cetățeni vor părăsi definitiv Republica Moldova. Deși, nu vă ascund, sunt și unii dintre ei care renunță la cetățenia moldovenească.

Avem o destul de numeroasă diasporă stabilită aici, la Praga – sunt studenții care au învățat aici în diferite perioade. Noi avem circa 15 burse acordate în fiecare an de Guvernul Cehiei, astfel încât numărul membrilor grupului de prieteni moldo-ceh crește pe an ce trece. Sunt oameni care vorbesc la fel de bine limba română ca și limba cehă, de regulă toți mai vorbesc foarte bine și engleza, germana, franceza și așa mai departe. Este un capital, în sensul că acești oameni propagă ideea unei bune cooperări cu Cehia și sunt foarte activi în cadrul diasporei.

Noi avem creat și un grup folcloric aici, și Asociația de prietenie Euro-Moldova, a moldovenilor din Praga, avem și un club sportiv, Zimbru-Olimp. Chiar în această sâmbătă vom participa la un turneu, organizat sub auspiciile Senatului Cehiei, echipa Zimbru-Olimp va juca la turneul minorităților, în plus, și echipa

Echipa Zimbru Olimp, a moldovenilor din Praga

comunității, și eu personal vom ieși pe teren împotriva echipei senatorilor cehi. Acest meci va fi consacrat celor 20 de ani de când sunt stabilite relațiile diplomatice dintre țările noastre. Și vrem în acest mod simbolic și prietenesc, mai ales în zilele în care se desfășoară Campionatul mondial de fotbal, să marcăm și noi prezența noastră în acest cadru sportiv, prietenesc, cultural. La această sărbătoare Republica Moldova este în acest an invitat special, grupul nostru va prezenta cântece, dansuri, vor fi prezentate și vinurile noastre.

Eu, în discuțiile pe care le am cu reprezentanții diasporei sunt destul de critic și întotdeauna îi îndemn să respecte legile acestei țări. Sigur că primim tot felul de sesizări de la poliția cehă – atunci când ai noștri încalcă regulile de ședere sau regulile de comportament. Și ne pare foarte rău. Dar, în general, vreau să vă spus, chiar pe fundalul altor minorități conlocuitoare, moldovenii au o imagine foarte bună, favorabilă, cehii cunosc soarta noastră istorică, știu prin ce ne-a fost dat să trecem, au o simpatie deosebită pentru ceea ce încercăm acum să facem, ne ajută în pregătirea elitelor – studenții noștri învață la diferite universități, cu profil umanitar, tehnic, agricol. Avem o imagine care e din ce în ce mai bună.

Chiar în acest an au rulat două filme documentare despre diaspora noastră făcute de Televiziunea cehă. Și credeți-mă că nu fiecare diasporă, chiar foarte numeroasă, se poate lăuda cu astfel de promovări în Praga.

Lina Grău: Domnule ambasador, dar promovările astea cum se fac? Mi s-a părut foarte interesant ce ați povestit despre mecul de fotbal și mi se pare o idee foarte inspirată. Cine face promovările astea? Este rodul organizării diasporei noastre, sau e rodul interesului Cehiei pentru Republica Moldova?

Ștefan Gorda: Este un efect combinat. Și ambasada are un rol pro-activ în acest proces, generăm diferite idei. Am avea și mai multe idei dacă am avea o susținere financiară pe potrivă, ceea ce diplomația noastră deocamdată nu poate pretinde. Bineînțeles, diaspora răspunde foarte rapid la solicitările noastre, la fel ca și partea cehă. Pentru că e puțin doar să venim cu inițiative – tangoul, sau valsul se dansează în doi. Reușim să avem un grup de prieteni ai Republicii Moldova în Parlamentul ceh, avem și o conlucrare bună cu ambasada cehă de la Chișinău. Reușim să fim și modești în cheluieli, și veridici în ceea ce spunem, reușim cu mijloace mici să facem anumite activități care scot în evidență prezența noastră în Europa, și o prezență pozitivă.

Eu vreau să fac o remarcă. Noi am ajuns în dialogul cu Cehia și cu alte câteva țări europene la un parteneriat privilegiat și acum foarte mult va conta calitatea relațiilor, profunzimea mesajului nostru, consistența înțelegerilor, spiritul nostru concret, dacă noi vom ști să ne respectăm cuvântul, dacă noi vom avea destule mijloace, inclusiv financiare, pentru a schimba oarecum paradigma relațiilor cu Europa. Trebuie nu doar să stăm numai cu mâna întinsă, dar să ne gândim ce putem oferi noi Europei, inclusiv din punct de vedere cultural, să prezentăm întotdeauna o imagine pozitivă a țării, o imagine a unei țări care furnizează securitate regională, să promovăm mai activ cultura noastră. Pentru că pe mine mă doare de exemplu când la Festivalul de carte este foarte bine prezentat Aureliu Busuioc, dar numai cu o singură carte. De ce nu vin mai des oamenii noștri de cultură, de ce nu sunt mai activi în căutarea mijloacelor? De ce teatrele noastre nu participă, deși le trimitem de fiecare dată invitații? La fel e și cu festivalurile de film care au loc în Cehia.

Noi trebuie să schimbăm această paradigmă, să devenim activi, să venim cu o imagine pozitivă, să schimbăm această abordare – că suntem săraci și trebuie toți să ne ajute. Dar noi, ce oferim noi? Noi avem foarte multe lucruri de oferit. Vreau să vă spun că, de exemplu, în primăvară un grup de copii din Moldova, din Călărași, a luat marele premiu la un festival de cântec și dans aici în Praga – Primăvara pregeheză. Și a fost un întreg eveniment în presa cehă, pentru că nimeni nu se aștepta ca Republica Moldova, pe fundalul atâtor țări și colective extrem de bine puse la punct inclusiv din punct de vedere financiar, să câștige net acest concurs.

Deci, în momentul în care noi dorim să ne integrăm în Europa, dorim să avem o deschidere mai largă, și noi, la rândul nostru, trebuie să avem această deschidere. Și împreună cu liderii

diasporei de aici, cu studenții noștri, reușim să constituim încetul cu încetul o imagine pozitivă a Republicii Moldova.

■ **Lina Grău:** Din câte înțeleg, e o chestie nu atât de bani, care sunt, e adevărat, importanți pentru participarea la evenimentele culturale și sportive din străinătate. E și o chestiune de inițiativă, de a-ți cunoaște propria valoare și de a avea un pic altfel de mentalitate, mai puțin consumistă, de a fi un pic mai energic și mai activ în autopromovare. Această schimbare la nivel de mentalitate și de atitudine – cum o vedeți Dumneavoastră, cum ar trebui să se întâmple? Pornind probabil și de la studenții care învață în străinătate, dar și de la generațiile medii și mai în vârstă care tot ar trebui să schimbe un pic lucrurile?

■ **Ștefan Gorda:** Eu aș încerca să intru pe un alt teren, pe exemplul Cehiei. Cehii sunt foarte bine axați pe diplomația economică. Noi am avut două ședințe a Comisiei mixte pentru cooperare economică și sunt destul de multe proiecte de propuneri pe rol. Pe de altă parte, oamenii noștri de afaceri încă sunt prizonierii acestui model de organizare, în care este nevoie de imboldul statului, de această pornire, control de la centru. Nu este suficient să semnezi un acord. Este necesar să pui pe roate un întreg management, să-ți faci o întregă logistică de proiect, să vii cu inițiativa relocării producției – ceea ce cehii fac foarte bine în Argentina sau India. De ce nu ar veni în Republica Moldova?

Dar pentru asta trebuie în primul rând să se răspundă la timp la e-mailuri, mă scuzați. Dacă am spus că o ședință sau o întâlnire va avea loc pe data cutare, pe data cutare trebuie să aibă loc. Nu prea există cuvântul "urgent" în Cehia, totul este foarte bine planificat. De exemplu, directorul bilateralei din Ministerul ceh de Externe știe foarte bine ce va face pe data de 15 august. Pe când noi acționăm un pic mai folcloric, ca să zic

asa, acționăm mai cu improvizație și acest lucru nu este întotdeauna cel mai bun. Pentru a avea succes pe direcția europeană, noi trebuie să fim foarte organizați și trebuie să avem un orar foarte exact al acțiunilor noastre. Dacă am zis de exemplu să ne interesează promovarea culturii noastre aici, atunci trebuie să avem un fond prin care colective ca Joc sau Lăutarii măcar o dată în acest mandat să poată veni în Republica Cehă.

Noi și singuri organizăm câte ceva – a fost aici Larisa Arseni. Noi singuri am adus-o, împreună cu diaspora și am făcut aici sărbătoarea Mărțișorului. Am mai făcut și două festivaluri ale filmului și culturii. Nu am primit niciun ban din capitală. Și putem face chiar unele lucruri fără bani, fără mari investiții. Mai ales pe dimensiunea culturală, unde câștigăm foarte mult. Avem filme foarte bune. Noi am făcut la Institutul Cultural Fancez prezentarea filmului Nuntă în Basarabia, fără niciun ban, datorită doar unor sponsori care au adus niște sticle de vin și au organizat o mică recepție. Și a fost un succes. Dar noi nu avem consecvență în ceea ce facem, noi doar sclipim ca o stea printre nori...

■ **Lina Grău:** Sclipim ca o stea printre nori, dar nu luminăm constant...

■ **Ștefan Gorda:** Da, ar trebui să avem un parcurs foarte previzibil și să știm că în acest an, de exemplu, facem anul Republicii Moldova în Cehia. La anul viitor îl facem în Ucraina, peste un an îl facem în Polonia.

Chiar recent, cu contribuția noastră comună, a fost un teatru ceh la festivalul Bitei la Chișinău. Pe când un teatru de al nostru, nu vreau să-i dau numele, era finanțat absolut totul de cehi și în ultimul moment au refuzat să vină, pentru că aveau alt turneu.

Acest spirit al organizării care vine din spiritul german sau din spiritul austro-

undar este foarte de folos cehilor, pe când noi, cu improvizatia, riscăm să scăpăm unele oportunități care sunt reale – iată, le vedem.

■ **Lina Grău:** Apropo, chiar vroiam să vă întreb care este experiența sau lecția Cehiei pe care ar trebui să o învețe Republica Moldova, pe lângă acest spirit al organizării?

■ **Ștefan Gorda:** Comunismul care a venit peste Cehia a fost un fenomen care a fost respins de poporul Cehoslovaciei – va amintiți de epizodul 1968. Bineînțeles că ulterior a fost regimul comunist la putere, dat nu a fost atât de dur ca la noi. Și revoluția de catifea, care a venit la sfârșitul anilor 80, a fost ceva destul de așteptat. Respectiv, și schimbarea s-a făcut rapid. De exemplu, în 1993 vă amintiți bine unde era Republica Moldova și în ce haos mental se afla poporul nostru, când nu știam care este calea noastră. Cehii deja în 1993 obțineau 60 la sută din PIB din sfera privată. Schimbarea s-a făcut momentan, economia a fost pusă foarte rapid pe niște baze sănătoase.

În plus, eu aș lua experiența cehă în ceea ce privește promovarea produselor peste hotare. Gândiți-vă la un singur lucru – 70 la sută din PIB-ul Cehiei se obține din exporturi. În condițiile în care această țară nu are decât 10 milioane populație.

Eu văd ce seminare organizează Ministerul ceh de Externe de exemplu privind zona Oceanului Indian sau America de Sud, sau China, sau Rusia, cu cât interes urmăresc ei evoluțiile din sfera politică, din sfera economică din țările date. Văd cu cât interes firmele cehe participă la diferite tendere în țările date, cum lucrează de exemplu Agenția cehă de promovare a exportului peste hotare – CehTrade. Gândiți-vă că sunt 34 de agenții în 34 de țări ale lumii, care acționează ca niște adevărate ambasade economice. Asta, pe lângă ambasadele propriu-zise pe care le are Cehia.

Apropo, Republica Moldova este și o țară de interes pentru dezvoltarea exporturilor din Cehia. Și încep să am impresia că noi nu prindem aceste lucruri. Mediul nostru de afaceri, care trebuie să studieze aceste fenomene, care trebuie să le transforme în planuri de afaceri, trebuie să profite de acest interes.

Eu întotdeauna când mă duc la prezentări, de exemplu la Camera de Comerț, unde am fost nu demult cu o prezentare, vorbesc despre Republica Moldova ca despre o platformă de dezvoltare a afacerilor pentru businessul ceh. Am vorbit la Camera de Comerț despre avantajele aflării noastre în zone de liber schimb cu CSI și cu România și despre comețul preferențial asimetric cu UE. Dar câte din firmele noastre pot oferi rapid această platformă pentru companiile cehe care ar veni și ar pune producția la noi, ar beneficia de faptul că taxele corporative sunt mai mici la noi decât în UE, nu avem bariere la importul în CSI? Câte firme de la noi au beneficiat de această situație unică? Iată care sunt, la modul general vorbind, neîmplinirile noastre.

■ **Lina Grău:** Vroiam să vă întreb și despre acest parcurs european al Republicii Moldova și despre faptul că Cehia vine cu o anumită susținere și sprijin pentru acest parcurs, în contextul relațiilor Chișinăului cu Bruxellesul și a negocierilor pe Acordul de asociere și pe liberalizarea vizelor. În ce constă la modul concret această susținere pe care o acordă Cehia parcursului european al Republicii Moldova?

■ **Ștefan Gorda:** Știți că deciziile în UE se iau prin consens și respectiv această susținere pe care ne-o oferă Cehia nu este întotdeauna afișată. Vă dau un exemplu recent – în preajma reuniunii Inițiativei Central Europene care a avut loc la Trieste diplomația cehă a fost foarte activă în a ne susține. De fiecare dată când au loc reuniuni la nivel înalt

în cadrul OSCE, Cehia promovează rezoluții extrem de favorabile Republicii Moldova. În preajma summitului NATO de la Chicago, și vorbesc în cunoștință de cauză, am avut întâlniri cu diplomați cehi și aceștia au insistat foarte mult ca formulările care au ajuns în documentul final care vizează expres Republica Moldova și conflictul care l-am avut în zona de est să fie mult mai reliefate decât la ultimul summit care a avut loc la Lisabona.

Deci, sunt lucruri majore. Nu mai vorbesc despre susținerea pe care ne-o oferă pe linia Vișegradului. Chiar acum câteva zile ministrul Iurie Leancă a prezentat un proiect de comunicare interdepartamentală, care asigură o comunicare telefonică gratuită și securizată dintre ambasade și Minister. Pot să vă spun să facturile care vin, chiar dacă noi suntem foarte restrictivi în a comunica la telefon, sunt destul de usturătoare, mai ales atunci când avem delegații. Cehia a promovat foarte insistent acest proiect, a oferit mijloacele financiare necesare. Și acum noi putem vorbi atât cu Ministerul de Externe, cât și cu alte ambasade ale noastre securizat și gratuit. Un lucru enorm. Un lucru practic și sesizabil.

La fel, când vorbim despre liberalizarea vizelor, Cehia este una dintre primele țări care a semnat cu noi Acordul de readmisie, care era o cerință a UE. La fel, acum avem o înțelegere că vom avea consultări politice speciale cu Ministerul de Externe din Cehia referitor la sfaturile pe care ni le-ar putea oferi pentru a evita unele greutăți la faza a doua a liberalizării vizelor.

Lucrurile sunt foarte clare în acest sens. Noi să dea Domnul să avem sănătatea și capacitatea de muncă acasă ca să putem veni în susținerea acestui ritm pe care îl impun partenerii europeni.

Ungaria susținere activ liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii moldoveni

Ambasadorul Ungariei la Chișinău, György Varga, își încheie zilele acestei mandatului în Republica Moldova. Înainte de plecare, domnia sa a avut amabilitatea să ne acorde un interviu, în cadrul căruia a vorbit despre felul în care a văzut societatea moldovenească, despre parcursul european și viitorul Republicii Moldova. La rugămintea Domniei sale, vom difuza fără traducere interviul pe care l-am înregistrat în limba rusă.

■ **György Varga:** 1 iulie 1992 года мы открыли наше посольство среди первых, тогда ещё не как член Евросоюза, а как независимое государство. После этого, следующий значительный шаг был сделан когда Венгрия стала членом

Евросоюза, в 2004 году. Тогда у нас открылись новые возможности иметь отношения с Молдовой не только на двухстороннем уровне, но и как член Евросоюза который очень заинтересован в стабильности и развитии тех стран, которые сегодня входят в так называемую программу Восточного Партнёрства. Мы активизировали наши действия после вступления в Евросоюз и среди наших самых значительных проектов это Визовый Центр.

Если посмотреть на последние четыре года, в этот период отношения между нашими правительствами были очень активными. А в области экономики у нас, можно сказать, достигнут

рекорд, потому что товарооборот достиг 136 миллионов долларов в 2011 году и это самый лучший результат в течении последних двух десятилетий.

■ **Lina Grâu:** Есть ли венгерские инвестиции в Молдове и насколько комфортно они себя чувствуют?

■ **György Varga:** Инвестиции есть и среди них самая значительная это Гедеон Рихтер. Недавно мы открыли склад в Кишинёве – фирма вложила 3 миллиона евро в строительство этого склада. И я думаю что это показатель – если во время кризиса кто-то готов инвестировать, это хороший показатель что там есть хорошие условия для развития. Есть, на основе молдавской статистики, более 30-и совместных фирм которые работают на основе венгерского капитала или являются совместными венгерско-молдавскими предприятиями.

Есть у нас планы, потому что процесс приватизации в стране не закончился, есть предприятия которые будут приватизированы в этом и даже в следующем году. И у нас есть планы например в области телекоммуникаций, есть интерес с венгерской стороны вложить сюда значительные деньги.

■ **Lina Grâu:** Многие говорят что у Молдовы неплохое географическое расположение, но есть проблемы связанные с инвестиционным климатом. Как себя здесь чувствуют венгерские инвестиции и что нужно сделать для того чтобы улучшить инвестиционный климат и чтобы инвесторам здесь было комфортно и надёжно работать?

■ **György Varga:** Я думаю что Молдова имеет очень много преимуществ. Как вы и сказали, географическое положение отличное, потому что и с Восточной,

и с Западной Европы есть интерес к стране, к рынку рабочей силы. Потому что дешёвая рабочая сила это естественно недостаток для общества, но это большое преимущество для инвесторов.

Для того чтобы улучшить инвестиционный климат, вероятно нужно держаться принципов рыночной экономики. Нельзя вмешиваться в правила игры и вероятно не надо дискриминировать позитивным образом никого. Потому что если я позитивным образом дискриминирую кого-то, тогда соответственно другие негативно дискриминируются, в этом же случае.

Я думаю что нужно усиливать регулирующую роль государства, нужно установить очень жёсткие правила со стороны ведомств и государства. Это не означает что ведомства должны постоянно трогать фирмы. Надо уважать фирмы, надо уважать принципы рынка, но соответственно и фирмы, и предприятия должны соответствовать определённым правилам. Так что я думаю что нужно приблизиться к этому вопросу с двух сторон – жёсткие правила на основе которых государство сможет регулировать, а с другой стороны рынок сам должен принимать решения: на пример что лучше – качество продуктов Гедеона Рихтера, или дешёвый продукт китайского производства.

Lina Grâu: Господин посол, давайте вернёмся к Визовому Центру. Это один из самых больших проектов Венгрии в Молдове. Стал ли этот проект успешным, по вашему?

György Varga: Мы открыли этот Центр в апреле 2006-го года, уже шестой год работам и гордимся что без проблем. В этом Центре мы представляем 15 стран.

Я думаю что это был очень значительный шаг и очень хорошо что гражданин страны не должен покидать страну для того чтобы подать документы на визу в Бухаресте или в Киеве, а может решить всё здесь на месте. Общество видно что довольно, наши партнёры, страны которые мы представляем, тоже довольны, потому что мы взяли на себя все затраты этого Центра – и местных сотрудников, и венгерских сотрудников, и физические инфраструктуры: здание, компьютеры, связь.

Видно что в процессе либерализации виз это тоже положительный фактор, потому что наши коллеги из европейских стран, когда приезжают в Кишинёв, хотят посетить этот центр, те делегации которые компетентны в области либерализации виз.

Работая от имени 15-и стран, это даёт очень хороший опыт. Консул который постоянно здесь работает, годами, может очень хорошо оценивать – безопасность молдавских документов хорошая или не хорошая, подход гражданина Молдовы ответственен или не очень.

И у нас очень положительный опыт, мы постоянно информируем наших европейских партнёров о том что Венгрия за либерализацию виз для Молдовы. Естественно что Венгрия не может сама принимать решения от имени 27-и стран, но мы среди тех стран которые активно поддерживают безвизовый режим с Молдовой.

Я думаю что мы имеем все шансы быть оптимистами и закончить имплементацию этих законов до конца следующего года. Естественно что нужно политическое решение и настроение европейских стран всегда зависит от очень многих факторов, есть обстоятельства которые могут

психически влиять на принятие решения. Но я думаю что самым важным фактором будет: применяет ли Молдова законы которые приняла в контексте либерализации виз или не применяет. Я думаю что применяет. Потому что опыт который мы приобрели здесь за последнее десятилетие – была ли то администрация предыдущей правящей партии или сегодняшних партий – с Евросоюзом отношения и работа всегда были приоритетом страны.

Lina Grâu: Вы привели нашу беседу к европейской тематике и я хотела Вас спросить как Вы видите отношения между Кишинёвом и Евросоюзом на данный момент?

György Varga: За последние два года европейские эксперты и политики единогласно говорят что Молдова лидирует в рамках Восточного Партнёрства. Это лидерство связано с тем что страна показывает себя очень открытым партнёром, очень транспарентным в отношениях с Евросоюзом. Здесь политики сейчас готовы посетить Брюссель, они готовы принимать гостей, они стимулируют эти отношения, выполняют обещания и делают всё на уровне законодательства для того чтобы соответствовать тем требованиям которые нужны чтобы страна была ближе к Евросоюзу. Если Молдова будет развиваться этими же темпами, я думаю что никаких проблем не будет.

Потому что видно что динамика переговоров по Соглашению об ассоциации идут намного быстрее чем это было с Украиной. И по либерализации виз тоже. Несравнимо то что здесь около 250 служебных паспортов, то есть количество контролируемо, тогда как в Украине 40 тысяч по

неофициальным данным. Если сравним, ясно почему Евросоюз более осторожно ведёт эту политику в отношении той страны, которая создаёт больше проблем.

■ **Lina Grâu:** Господин посол, Вы довольно хорошо отзываетесь о молдавских властях. Были ли по ходу Вашего здесь пребывания какие-то моменты которые Вам не понравились, может в плане внутренней ситуации, или может в отношении с европейскими партнёрами?

■ **György Varga:** Вероятно политические элиты должны очень чётко определить приоритеты страны и потом держаться этих приоритетов. Для меня например такой приоритет это безусловно модернизация страны, вторым приоритетом может быть интеграция в Евросоюз, а также усиление государственности. И если вокруг этих приоритетов политические элиты смогут собраться и смогут не ставить на повестку дня вопросы которые противоречат этим приоритетам, тогда большинство молдавского общества будет чувствовать что эти политические элиты, будь они в оппозиции или у власти, работают на большинство молдавского общества, на молдавскую государственность.

Идентичность молдавского государства, политика по национальным меньшинствам, языковая политика – эти вопросы иногда имеют виртуальный характер и не всегда служат консолидации общества. Во время всемирного кризиса, когда и Молдова страдает, поднимать виртуальные вопросы не желательно. Потому что это разделит общество на группы, эти группы будут ненавидеть друг друга и всегда найдётся политик который захочет начать свою карьеру на основе этой конфронтации.

■ **Lina Grâu:** Как Вы почувствовали молдавское общество за те годы, что проработали в Кишинёве? Какое оно на уровне менталитетов, на уровне гражданского общества?

■ **György Varga:** Я думаю что большое преимущество молдавского общества – это то что оно такое спокойное и не любит конфронтацию. Одновременно, это может быть и минусом, потому что гражданское общество тоже спокойное и когда имеются проблемы, гражданское общество не может или не хочет влиять на ситуацию. Если посмотрим в западных обществах, в Евросоюзе, там гражданское общество активно выступает – в рамках профсоюзов, разных союзов и политических партий, которые ведут себя очень активно.

А здесь, я почувствовал что общество очень спокойное, очень доброжелательное и между выборами судьба страны зависит только от политиков. А четыре года это очень большой срок, чтобы не влиять на ситуацию. И, если посмотрим на опыт Евросоюза, может быть и профсоюзы, и политические партии, и разные союзы профессионалов, госслужащих тоже должны способствовать развитию этих процессов. Потому что если они сами не будут оформлять свои взгляды в области своей профессии, тогда они не смогут оказать помощь правительству в области образования, культуры, в области предпринимательства или законодательства.

Поэтому это и преимущество, и минус – тот факт что общество такое спокойное, доброжелательное, очень не любит конфронтацию. И это может значить что политики нуждаются больше в помощи и поддержке со стороны гражданского общества. Потому что, в противном случае, политики самостоятельно должны в течении четырёх лет придумывать что и как делать и может случиться так чтобы выбранный ими подход не полностью соответствовал настроению общества.